

fremmest dette Punkt, der vil blive afgørende for, om det danske Valutaspørgsmaal har fundet sin foreløbige Løsning. Og i saa Fald vil Diskontonedsaettelsen komme af sig selv, fremtvunget af Kapitaltilførslen udefra, medens paa den anden Side det nationale Problem, der ligger indesluttet deri, at Landets Opsparing er utilstrækkelig til at dække dets Kapitalbehov, hvilket da ikke mere vil give sig Udslag i en faldende Kronekurs men blive udlignet gennem stigende national Forgældning, stadig staar uløst tilbage. Skal imidlertid den her nævnte Virkning af den gennemførte Ordning udløses, og Tilliden udefra til den danske Krone genskabes og fastholdes, maa denne sidste dog vist yderligere underbygges, end det alt er sket.

K. Riis-Hansen.

SVEN BRISMAN: Sveriges Affärsbanker. Grundläggningstiden. 248 Sider. Stockholm, Svenska Bankföreningen. 1924.

I Anledning af 100 Aarsdagen for Udstedelsen af den Forordning, hvorefter den ældste nu eksisterende svenske Privatbank eller som Forfatteren udtrykker sig „affärsbank“ er oprettet, har „Svenska Bankföreningen“ opfordret Forf. til at skrive de svenske „affärsbankernas“ Historie. Dette er første Bind omhandlende Tiden til omkring 1860. Bogen er altsaa et Jubilæumsskrift, og man kunde tænke sig, at den fortrinsvis beskrev de enkelte Bankers Udvikling og indre Forhold. Dette er dog ikke Tilfældet. Selvfølgelig gives der en Række Enkeltheder, men desuden faar man en god Beskrivelse af Sveriges Bank- og Finansvæsens Udvikling, og Forfatteren kommer herigennem ind paa at belyse mange af Bankpolitikens Problemer, desuden belyses Rigsdagens Stilling til Bankvæsenet, hvorigennem man faar Indblik dels i den store Interesse, hvormed Rigsdagen har omfattet Spørgsmaalet, dels i den Betydning, Tidens økonomiske Ideer har haft for Bankvæsenets Udvikling.

Forf. begynder med at skildre, hvorledes den første svenske Privatbank oprettedes 1773 for at skabe et Institut, der gav Kredit mod personlig Sikkerhedsstillelse. Banken hed „Diskontkompaniet“ og var et privat Aktieselskab; det fik ikke Seddeludstedelsesret, men for et vist Beløb en billig Kredit i „Riksbanken“. Desuden havde det Ret til at modtage Indskud, som blev langt større end ventet.

Disse Indskud fik desuden Betydning paa en Maade, som man hverken havde ventet eller tænkt sig, idet de kom til at

fremmest dette Punkt, der vil blive afgørende for, om det danske Valutaspørgsmaal har fundet sin foreløbige Løsning. Og i saa Fald vil Diskontonedsaettelsen komme af sig selv, fremtvunget af Kapitaltilførslen udefra, medens paa den anden Side det nationale Problem, der ligger indesluttet deri, at Landets Opsparing er utilstrækkelig til at dække dets Kapitalbehov, hvilket da ikke mere vil give sig Udslag i en faldende Kronekurs men blive udlignet gennem stigende national Forgældning, stadig staar uløst tilbage. Skal imidlertid den her nævnte Virkning af den gennemførte Ordning udløses, og Tilliden udefra til den danske Krone genskabes og fastholdes, maa denne sidste dog vist yderligere underbygges, end det alt er sket.

K. Riis-Hansen.

SVEN BRISMAN: Sveriges Affärsbanker. Grundläggningstiden. 248 Sider. Stockholm, Svenska Bankföreningen. 1924.

I Anledning af 100 Aarsdagen for Udstedelsen af den Forordning, hvorefter den ældste nu eksisterende svenske Privatbank eller som Forfatteren udtrykker sig „affärsbank“ er oprettet, har „Svenska Bankföreningen“ opfordret Forf. til at skrive de svenske „affärsbankernas“ Historie. Dette er første Bind omhandlende Tiden til omkring 1860. Bogen er altsaa et Jubilæumsskrift, og man kunde tænke sig, at den fortrinsvis beskrev de enkelte Bankers Udvikling og indre Forhold. Dette er dog ikke Tilfældet. Selvfølgelig gives der en Række Enkeltheder, men desuden faar man en god Beskrivelse af Sveriges Bank- og Finansvæsens Udvikling, og Forfatteren kommer herigennem ind paa at belyse mange af Bankpolitikens Problemer, desuden belyses Rigsdagens Stilling til Bankvæsenet, hvorigennem man faar Indblik dels i den store Interesse, hvormed Rigsdagen har omfattet Spørgsmaalet, dels i den Betydning, Tidens økonomiske Ideer har haft for Bankvæsenets Udvikling.

Forf. begynder med at skildre, hvorledes den første svenske Privatbank oprettedes 1773 for at skabe et Institut, der gav Kredit mod personlig Sikkerhedsstillelse. Banken hed „Diskontkompaniet“ og var et privat Aktieselskab; det fik ikke Seddeludstedelsesret, men for et vist Beløb en billig Kredit i „Riksbanken“. Desuden havde det Ret til at modtage Indskud, som blev langt større end ventet.

Disse Indskud fik desuden Betydning paa en Maade, som man hverken havde ventet eller tænkt sig, idet de kom til at

danne Grundlag for en Seddeludstedelse. Sagen var, at Indskudene betragtedes som Laan, Banken fik, og for hvilke den gav Kvittering (Revers). Grundet paa Manglen paa Omløbsmidler kom disse Reverser til at fungere som Sedler. Her synes man altsaa at staa overfor en Bank, som har oparbejdet en Indlaansvirksomhed uden først selv at have haft Seddeludstedelsesret. Efter 12 Aars Forløb blev dette „Diskont“, der havde haft god Fremgang, overtaget af Staten. Dog allerede i 1802 og 1803 oprettedes der, som Forfatteren videre udvikler, „Diskontkompanier“ i Gøteborg og Malmø, da man forstod, at Provinsen maatte have sine egne Pengeinstituter. Ordningen blev for disse, hvad angaar Kredit i „Riksbanken“, Indlaan, Reverser og disses Cirkuleringen som Sedler akkurat som for den i 1773 stiftede „Diskont“.

Forf. kommer nu ind paa at skildre Inflationsperioden fra 1809 til 1812 og den derefter følgende Krise, en Skildring, der frembyder en Del Paralleller til Tiden efter 1914. Resultatet af Krisen var, at „Diskonterna“ forsvandt, dels grundet paa for store Laan til enkelte Firmaer, dels paa, at Folk tog deres Penge ud af dem.

Forf. opkaster nu det Spørgsmaal, hvad Folk har gjort, da der ikke længere var Instituter at indsætte Pengene i. Man kan tænke sig, at der blev holdt langt større Kassebeholdninger og at man tesaurerede Pengene, men dette maa efter en Undersøgelse afvises. Endvidere kunde det tænkes, at man ligesom i Tyskland under Inflationen hurtigst muligt anbragte sine Penge i Varer, men ogsaa dette maa afvises, da det vilde føre til at store Kapitaler, da man igen fik Banker, vilde strømme til disse, hvad der ikke blev Tilfældet. Der maa altsaa have været andre Steder, man kunde faa sine Penge anbragt, og Forf. giver nu en meget interessant Paa-visning af, at der fandtes et forholdsvis betydeligt frit Penge-marked, som betød meget for Datidens Økonomi.

Som nævnt var „Diskonterna“ gaet under i Erhvervs-krisen. Der havde ogsaa været ret stor Opposition imod dem, ikke mindst fra Rigsdagens Side, da man mente, de forøgede Inflationen. Derfor virker det meget overraskende, naar Forf. paaviser, at der paa Rigsdagen i 1823 gjorde sig en hel anden Stemning gældende. Grunden er, at de nye liberale Ideer nu har paavirket Sindene paa dette Omraade, og det var imod disse liberale Ideer at monopolisere hele Bankvæsenet, derfor ønskede man nye Banker oprettede, men uden Seddeludstedelsesret, thi paa dette Punkt var man

endnu for Monopolet. Imidlertid betragtede man den Gang endnu Seddeludstedelse eller en billig Kredit i „Riksbanken“ som saa vigtig, at man, da intet af dette var tilladt i de af Rigsdagen for Oprettelse af nye Banker vedtagne Bestemmelser, ikke turde gøre noget Forsøg. Først da man fandt en Udvej til at omgaa Bestemmelserne, saaledes at man trods alt udstedte sine egne Sedler, blev der oprettet en ny Bank. Regeringen saa igennem Fingre dermed og Rigsdagen ligeledes, dels fordi man nu var blevet yderligere paavirket af Liberalismen, og dels fordi man havde set, hvad de skotske Banker havde opnaaet ved Seddeludstedelse. Som Følge heraf oprettedes der ogsaa nu en Del nye Banker.

Forfatteren giver herefter en indgaaende Beskrivelse af disse Bankers Udvikling og Regeringens og Rigsdagens Stilling overfor dem. Herunder kommer han en Del ind paa deres Likviditet. De private Banker var meget illikvide og Forf. mener, at det skyldes deres Udlaansrente, der ikke maatte være over 5 0/0, medens den naturlige Rente som Regel laa ved 6 0/0. Dette er næppe rigtigt. Sagen var, saa snart der indtraadte en økonomisk Krise, steg Vekselkursen over det øvre Sølvpunkt, dels grundet paa at Landet arbejdede med en stor, men kort udenlandsk Kredit, dels fordi Krisen mere ramte Landets Eksport- end Importvarer. Resultatet heraf blev, at de private Bankers Sedler for en Del forlangtes indløste med „Riksbanksedler“, og for „Riksbanksedlerne“ skaffede man sig saa Sølv til Eksport. Herved faldt Seddelmassen og dette virkede som en Kreditindskrænkning. Denne Proces vilde være forløbet paa akkurat samme Maade, dersom Banken havde udlaant til 6 0/0 i Stedet for 5 0/0, thi Udlaanene vilde næppe være blevet mindre af den Grund, da Seddeludstedelsen lovmæssigt var fastsat indenfor ret snævre Grænser. Det, der frembragte Illikviditeten, var den automatiske Forbindelse mellem Sølvudstrømning og Seddelmængde, som virkede paa den Maade, som Currencyteorien for saadanne Forhold ganske rigtigt havde forudset.

Som nævnt beskriver denne Bog kun Tiden op til 1860. Man maa med Interesse imødesee Fortsættelsen af denne Oversigt over Sveriges Bank- og Finansvæsens Udvikling og haabe, at denne vil give den Indholdsfortegnelse, man saa haardt savner i Værkets første Del.

Gustav Ole Bech.